Regel 6 **Totos dies scribo**
Het effect dat deze activiteit op Cicero heeft, beschrijft hij in het vervolg (t/m regel 9 **reficiendum**).

2p **19** Citeer de twee desbetreffende Latijnse persoonsvormen.

Regel 9 **idque** t/m **videor**

1p **20** Noteer een zelfbedachte aannemelijke reden waarom Cicero in het geval van **id faciens** (regel 9) het gevoel heeft dat hij iets verkeerds doet.
Betrek in je antwoord datgene wat concreet bedoeld wordt met **id faciens**.

Regel 8-10 **relaxor** t/m **faciam**

1p **21** Citeer uit dit tekstgedeelte de twee direct opeenvolgende Latijnse woorden waartussen een asyndeton is toegepast.

Regel 10-13 **Solitudo** t/m **amabas**
In dit tekstgedeelte noemt Cicero twee bronnen van troost.

1p **22** Noteer in eigen woorden deze twee bronnen.

Regel 14-15 **De** t/m **adesset**
In dit tekstgedeelte verwijst Cicero naar een drietal brieven.

1p **23** Naar welke brief verwijst hij niet?

A een brief van Brutus aan Atticus
B een brief van Brutus aan Cicero
C een brief van Cicero aan Atticus
D een brief van Cicero aan Brutus

Tekst 3

Regel 17-19 **Est** t/m **datum**
Uit dit tekstgedeelte kan een conclusie getrokken worden over Laelius' waardering van bepaalde geschenken van de goden.

1p **24** Neem de onderstaande zin over en citeer op de puntjes de juiste twee Latijnse woorden uit het tekstgedeelte **Est** t/m **datum** (regel 17-19):

Laelius verkiest … boven … als beste cadeau van de goden.

Regel 24-25 **sed** t/m **potest**

1p **25** Wat is de juiste omschrijving van de verhouding tussen **amicitia** en **virtus** die Laelius in dit tekstgedeelte beschrijft?

A **amicitia** is een noodzakelijke voorwaarde voor **virtus**.
B **amicitia** is een onderdeel van **virtus**.
C **virtus** is een bijkomend voordeel van **amicitia**.
D **virtus** is een noodzakelijke voorwaarde voor **amicitia**.

Regel 27 **virosque** t/m **numeremus**
Dit tekstgedeelte wordt door W.A.M. Peters als volgt vertaald:
> Welnu, langs die weg moeten we hen tot de voortreffelijke karakters rekenen die algemeen als zodanig worden erkend.

1p **26** Noteer het grammaticale gegeven op grond waarvan in de vertaling het woord ‘moeten’ is gebruikt.

Regel 25-29 **Iam** t/m **reperiuntur**
In dit tekstgedeelte beschrijft Laelius de manier waarop hij wil uitleggen wat deugd inhoudt. Hij beschrijft ook de manier waarop hij dat beslist niet wil doen.

1p **27** Beschrijf in eigen woorden deze twee manieren.

Regel 30 **Tales**
Met **Tales** wordt terugverwezen naar het voorafgaande, waar specifieker is aangegeven wat met **Tales** bedoeld wordt.

1p **28** Citeer uit het voorafgaande (vanaf regel 25 **Iam**) het desbetreffende Latijnse woord.

Regel 32 **mutua benevolentia**
In het vervolg (t/m regel 35 **tu ferret**) geeft Laelius enkele concrete voorbeelden van **mutua benevolentia**.

2p **29** Noteer in eigen woorden twee van deze voorbeelden.

1p **30** Citeer uit het tekstgedeelte **Ik** t/m **niet** (regel 1-10) het Nederlandse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met **benevolentia** (regel 32).

Regel 31-34 **Principio** t/m **gauderet**

1p **31** Noteer de naam van het stilistisch middel dat in dit tekstgedeelte driemaal gebruikt is.

Regel 34-35 **Adversas** t/m **tu ferret**

1p **32** Vind jij dat de omschrijving van een goede vriend die Laelius in dit tekstgedeelte geeft, van toepassing is op Atticus, zoals Cicero hem in **tekst 2** beschrijft in het tekstgedeelte **Quod** t/m **es** (tekst 2, regel 1-2)? Ga in je antwoord in op zowel Laelius’ omschrijving van een goede vriend als op Cicero’s beschrijving van Atticus.

Tekst 4

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij tekst 4.

36p Vertaal de regels 1 t/m 12 in het Nederlands.

Bronvermelding
Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.